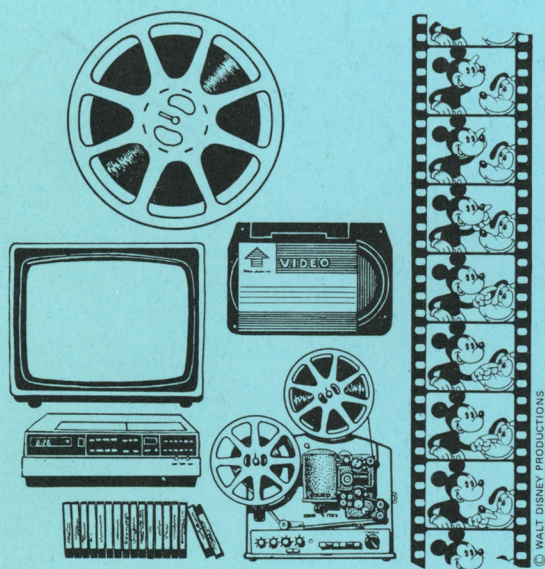

FILM- OG VIDEOGRAM- SPØRGSMÅL

4. DELBETÆNKNING

*fra udvalget vedrørende revision af
ophavsretslovgivningen*

BETÆNKNING NR. 1000

KØBENHAVN 1984

København, den 11. november 1983

Jens Buhl	Erik Carlsen	H.Lund Christiansen
Svend Erichsen	Knud Hvidberg	Bjørn Høberg-Petersen
Ole Koch	Mogens Koktvedgaard (formand)	Britta Kümmel
Fl.Leth-Larsen	E.Mohr Mersing	J.Nørup-Nielsen
J.Schultz-Lorentzen	Jytte Thorbek	Niels Thye

/J.Blomqvist

6. Spredning af videogrammer.

6.1. Gældende ret.

Det fremgår af ophavsretslovens § 2, stk. 1, at "ophavsretten medfører ... eneret til at råde over værket ... ved at gøre det tilgængeligt for almenheden ...". Denne vending forklares nærmere i stk. 3: "Værket gøres tilgængeligt for almenheden, ... når eksemplarer af det udbydes til salg, leje eller lån eller på anden måde spredes til almenheden...". Den eneret, der således som udgangspunkt tillægges ophavsmændene, er meget vidtgående, idet den omfatter enhver spredning af eksemplarer, som ikke sker i den rent private kreds. Hvis bestemmelsen stod alene, ville den betyde, at eksempelvis antikvarboghandlere måtte indhente tilladelse fra forfatterne for at kunne videresælge deres bøger, og at biblioteksudlån måtte forudsætte forfatternes samtykke. Man har imidlertid ikke anset en så vidtgående spredningsret for hensigtsmæssig, og man har derfor gennemført forskellige begrænsninger heri, således som det fremgår af §§ 23 og 25.

I § 23 bestemmes det, at når et litterært eller musikalsk værk er udgivet, kan udgivne eksemplarer spredes videre eller forevises offentligt. Dog kan musikallier (noder) ikke uden ophavsmændens samtykke spredes til almenheden ved udlejning. Igennem denne bestemmelse muliggøres f.eks. videresalg og biblioteksudlån af bøger, noder, grammofonplader osv. Denne indskrænkning i spredningsretten betegnes undertiden som et udslag af det såkaldte konsumtionsprincip, dvs. det princip, hvorefter ophavsretten opbruges (konsumeres) gennem lovligt eksemplarsalg.

Når filmværker ikke er nævnt i § 23 og næppe kan antages at være omfattet heraf, hænger det sammen med, at filmværker ved lovens tilkomst så at sige udelukkende distribueredes i få eksemplarer til udlejning i lukkede kredsløb. Det almindelige publikum kunne højst erhverve tegnefilm o.lign. i smalfilmsformat, og denne spredning var helt uden praktisk betydning.

Konsekvensen af denne regulering er, at filmværker er undergivet den fulde spredningsret, således som denne er hjemlet i § 2.

Konsekvensen af, at videogrammer som værende filmværker er undergivet den fulde spredningsret er bl.a., at det ikke er tilladt uden rettighedshavernes samtykke at udleje videogrammer offentligt - heller ikke i den situation, hvor udlejeren har købt videogrammerne i fri handel. Heller ikke videresalg af videogrammer er tilladt, bortset fra den handel som foregår rent privat. Endelig er biblioteker m.v. afskåret fra at udlåne videogrammer, medmindre der er truffet en særlig aftale med rettighedshaverne herom.

Der kan næppe være tvivl om, at videogrammernes fremkomst har betydet en væsentlig ændring af de forudsætninger, den gældende § 23 bygger på. Det må derfor overvejes, hvilke spredningsrettigheder det skal være muligt at hævde i relation til udgivne videogrammer, dvs. eksemplarer, som med ophavsmandens samtykke er bragt i handelen eller på anden måde er spredt blandt almenheden, jfr. ophavsretslovens § 8.

6.2. Salg af videogrammer.

Der finder et vist salg af videogrammer sted til det almindelige publikum, men dette salg er - i hvert fald for tiden - ikke af nær samme størrelsesorden som udlejningen, jfr. Mediekommissionens betænkning om video (bet. 954/1982) side 18f. Dette bør dog ikke medføre, at der ikke tages stilling til de problemer, som salget rejser. Der kan sandsynligvis ventes forskellige forskydninger i videomarkedet i de kommende år, og én blandt mange muligheder er, at salget vinder frem. Dette kan f.eks. være en følge af fremkomsten af nye tekniske systemer, som billiggør fremstillingen af indspillede videogrammer.

Den "primære" distribution ved salg, altså den spredning hvor eksemplarerne for første gang kommer ud til almenheden, bør selvsagt være omfattet af spredningsretten.

Når videogrammerne er spredt til almenheden ved salg opstår spørgsmålet, om det skal være erhververne tilladt at videresælge videogrammerne. Efter gældende ret er det tilladt at videresælge købte videogrammer, hvis salget foregår inden for sælgerens private kreds, jfr. at § 2 taler om spredning til almenheden. Det er et fast princip inden for ophavsretten, at man så vidt muligt undgår at lade lovreguleringen få betydning inden for privatsfæren, og da der ikke synes at være afgørende behov for at fravige dette princip i denne sammenhæng, stilles der ikke forslag om ændring.

Om videresalg uden for den private kreds har det været fremført, at man ikke bør tillade erhvervsmæssig videreoverdragelse. Tanken bag dette er bl.a., at en mere omfattende handel med "brugte" videogrammer i "videocirkler", "videoklubber", "videoantikvariater" og lignende vil få en klart forstyrrende virkning på markedet og i betydelig grad vil kunne skade ophavsmændenes og andre rettighedshaveres interesser. Over for dette kan indvendes, at et forbud mod erhvervsmæssig videreoverdragelse måske nok i en vis udstrækning vil hindre systematisk videresalg, men dette vil navnlig være til gene for det almindelige publikum, der vil få vanskeligt ved at komme af med videogrammer, som man ikke længere ønsker at beholde. Det vil ikke være uden betænkeligheder at lade rettighedshaverne - og dermed også distributørerne - have en retsposition, som betyder rettighedsmæssige bindinger på det solgte produkt, der går væsentligt ud over, hvad der kendes fra andre kulturgoder, f.eks. bøger. I den udstrækning rettighedshaverne ønsker at forhindre den erhvervsmæssige viderespredning, kan de henvises til at gøre dette ved at vælge at distribuere videogrammerne ved udlejning i stedet for ved salg.

Til støtte for et forbud mod videresalg af udgivne videogram-eksemplarer er det tillige blevet anført, at der kan forekomme problemer ved videogrammer, der i udlandet distribueres ved salg af eksemplarer. Selv om der i Danmark kun ønskes spredning af det pågældende videogramindhold ved udlejning, ville importe-

rede eksemplarer kunne spredes ved salg, dersom den danske lovgivning ikke indeholdt et forbud herimod. Uden et sådant forbud ville det danske distributionsmønster kunne blive brudt op. Om udvalgets overvejelser herom henvises til side 106 f nedenfor, hvor man anerkender, at der bør være adgang til at håndhæve markedsopdelinger landene imellem, dog kun uden for EF-landene. Det her drøftede problem vil derfor især være aktuelt ved import fra EF-lande på grund af de særlige frihandelsregler, som gælder her. Lader man § 23 undtage erhvervsmæssigt videresalg fra konsumtionen, vil man ikke hindre importen af eksemplarerne - hvilket utvivlsomt ville være traktatstridigt - men man ville gøre det muligt at kontrollere afsætningen af de importerede eksemplarer. Heroverfor kan imidlertid indvendes, at reglen derved reelt får samme virkning som en egentlig importbegrænsning. Det kan derfor ikke udelukkes, at den ville blive anset for traktatstridig, især i lyset af den fortolkning af forbudet mod kvantitative importrestriktioner og foranstaltninger med tilsvarende virkning, som er anlagt af EF-domstolen.

Udvalget finder på baggrund af det ovenfor anførte, at bestemmelsen i ophavsretslovens § 23 bør ændres, således at reglen om fri adgang til videreoverdragelse ved salg af udgivne værks-eksemplarer tillige kommer til at omfatte videogrammer. Denne udvidelse af den ophavsretlige konsumtion bør efter udvalgets opfattelse alene omfatte de videogrammer, der er spredt til almenheden ved salg. Ved videogrammer, der er spredt ved udlejning, kan problemet for så vidt siges at være mindre, idet de kontraktlige relationer mellem rettighedshaverne og udlejerne samt ejendomsretten til de udlejede eksemplarer skulle kunne hindre videresalg. Imidlertid kan forskellige uregelmæssigheder og kontraktsbrud ikke udelukkes, og det bør i disse relationer være muligt for rettighedshaverne også at støtte sig på ophavsrettens regler ved restitueringen efter en retskrænkelse, foretaget af trediemand. I modsat fald ville der oftest kun kunne gøres et kontraktsretligt erstatningsansvar gældende. Problemstillingen har iøvrigt størst betydning for de erhvervsmæssige mellemhandlere, idet godtroende private